

Uddannelsesparathed - et ateoretisk og politisk genereret begreb

Med virkning fra 1. august 2015 indførte regeringen *Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse*. Loven indebærer, at skolen skal vurdere eleverne fagligt, personligt og socialt i 8. klasse ift., om de er parate til at påbegynde en ungdomsuddannelse efter 9. klasse. Hvis eleverne vurderes ikke-uddannelsesparate kan de ikke umiddelbart optages på en ungdomsuddannelse, og skolen skal i så fald sætte forskellige tiltag i gang for at ”gøre” dem uddannelsesparate, da 15-17årige i medfør af bekendtgørelsen har pligt til at være i uddannelse.

Bekendtgørelsen er en del af en række reformer af uddannelsessystemet, som den nuværende regering og dens forligspartier har planlagt eller gennemført, der angår folkeskolen, erhvervsuddannelserne og Ungdommens Uddannelsesvejledning. Derudover er der en gymnasireform under udarbejdelse. Reformerne er indført med henblik på at realisere den nuværende regerings ambition om, at *95 procent af en ungdomsårgang gennemfører mindst en ungdomsuddannelse i 2015*, hvilket er en videreførelse af samme målsætning fra tidligere regeringer tilbage til 2001.

Regeringens ambitioner på uddannelsesområdet er begrundet i regeringsgrundlaget for den nuværende regering, hvor der argumenteres for, at mere og bedre uddannelse til flere gavner både det enkelte menneske, samfundets vækst og velstand, deltagelse i de demokratiske processer i en globaliseret verden samt Danmarks konkurrenceevne.

Jeg har i en eksamensopgave på Kandidatuddannelsen i Pædagogisk Psykologi på Århus Universitet beskæftiget mig med begrebet uddannelsesparathed. I min research til opgaven søgte jeg bredt i databaser, forskningsenheder og på internetportaler, der beskæftiger sig med unge og uddannelse samt kontaktede uddannelsesforskere for at finde ud af, om der er forsket i begrebet uddannelsesparathed, og i givet fald hvad der skaber en sådan parathed. I min research fandt jeg ikke forskning, der på empirisk og teoretisk baggrund beskæftiger sig med uddannelsesparathed som begreb og undersøger, hvad der skaber parathed til ungdomsuddannelse. Da bekendtgørelsen opererer med begrebet og nævner det ikke mindre end 55 gange, kunne man forvente, at begrebet er fundereret empirisk og teoretisk; det ser imidlertid ikke ud til at være tilfældet, og da bekendtgørelsen foreskriver, at eleverne skal vurderes uddannelsesparate for at blive optaget på en ungdomsuddannelse, mener jeg, at det er problematisk, at man anvender et begreb normativt, uden at der er videnskabeligt belæg for det.

Jeg fandt 4 afsluttede studier, som kunne være relevante ift. min problemstilling. Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning ved Århus Universitet har udarbejdet 3 systematiserede reviews udgivet i hhv. 2014 og 2011. Derudover fandt jeg en afsluttet rapport fra 2012 fra Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, *10. klasse - på vej mod ungdomsuddannelse*.

Generelt er studierne fra både Dansk Clearinghouse og EVA imidlertid fokuseret på overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse og hvordan man bygger bro mellem de to skoleformer. Fokus er på, hvad der kan hjælpe de unge til at træffe kvalificerede uddannelsesvalg og blive motiverede til at påbegynde en ungdomsuddannelse, og her er fokus på læreres, forældres og uddannelsesvejledningens rolle og på eleverne som individer, der besidder, eller mangler, forskellige kvalifikationer og kompetencer, der kan give dem adgang til ungdomsuddannelse.

EVA har da også fokus på uddannelsesparathed. EVA's studie anvender imidlertid samme begrebsdefinition af uddannelsesparathed som bekendtgørelsen, og undersøger ikke empirisk og teoretisk, om der er belæg for at anvende bekendtgørelsens kriterier for uddannelsesparathed, men operationaliserer og anvender begrebet ukritisk.

På baggrund af min undersøgelse er der således ikke forskningsmæssigt belæg for, at uddannelsesparathed eksisterer, og hvad der evt. kendetegner en sådan parathed, og det er ikke undersøgt, hvad der potentielt skaber en evt. parathed til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Vurderingskriterierne ift. uddannelsesparathed, som bekendtgørelsen opererer med, er således ikke funderet i videnskabelige analyser og/eller menneskers erfaringer med en evt. uddannelsesparathed.

Da uddannelsesparathed ikke fremtræder i videnskabelige analyser, valgte jeg at lave en pilotundersøgelse og interviewe gymnasieelever for at finde ud af, hvad de unge selv oplever, at der skaber en evt. parathed til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse, fordi jeg antog, at de potentielt besad en værdifuld viden både retrospektivt, på baggrund af deres erfaringer fra før de påbegyndte gymnasiet, og at de med deres aktuelle erfaringer i gymnasiet kunne bidrage med relevant viden ift., hvad det vil sige at være uddannelsesparat.

I bekendtgørelsen er kriterierne for at være uddannelsesparat, at de unge fagligt har et gennemsnit i standpunktskarakterer på mindst 4.0, og at de er i besiddelse af personlige og sociale kompetencer, der er defineret som motivation for uddannelse, lyst til læring, selvstændighed, ansvarlighed, mødestabilitet, valgparathed ift. at vælge ungdomsuddannelse, samarbejdsevne, respekt og tolerance. Der er således tale om en vurdering med fokus på det enkelte individ og ansvar for egen læring. Resultaterne af min undersøgelse indikerer imidlertid, at opfyldelsen af kriterierne ligeså meget er et udtryk for, hvordan fællesskaberne i skolen fungerer, som hvordan den enkelte elev fungerer.

I opgaven sammenlignede jeg bekendtgørelsens kriterier for uddannelsesparathed med resultatet af mine interview med fokus på, hvad de unge oplever, der skaber uddannelsesparathed. Interviewene viste imidlertid et helt andet billede af, hvad det vil sige at være uddannelsesparat. De unge var ikke uenige i, at bekendtgørelsens kriterier for uddannelsesparathed er relevante ift. at gennemføre gymnasiet, men interviewene viste, at det er anerkendende, inkluderende

læringsfællesskaber med jævnaldrende i skolen, der i høj grad er medskaber af de kompetencer, der er oplistet som kriterier for uddannelsesparathed i bekendtgørelsen.

Iflg. de unge er det anerkendende og inkluderende fællesskaber, der giver motivation for uddannelse og lyst til læring samt ansvarlighed og mødestabilitet, fordi de to sidstnævnte faktorer bl.a. skabes ved, at de unge har lyst til at være i skolen. For at kunne udfolde selvstændighed og samarbejdsevner behøver de tryghed, selvværd og selvtillid samt mod til at ville og kunne handle på nye måder, prøve grænser af samt kende sig selv. Og for at være parate til at vælge har de unge også brug for at kende sig selv. Hvad angår respekt og tolerance skabes disse kompetencer også af anerkendende, inkluderende fællesskaber, fx kan mobning anskues som respektløs og intolerant opførsel, der kan hæmme oplevelsen af at være parat til uddannelse, fordi mobning underminerer menneskers selvtillid og selvværd.

I interviewene var der således en stærk sammenhæng mellem de inkluderende fællesskaber og de unges positive udvikling af personlige, sociale og faglige kompetencer samt deres oplevelse af uddannelsesparathed. Den indre dynamik handlede om, at de inkluderende, anerkendende fællesskaber, som de unge havde oplevet, skaber trivsel, tryghed og en følelse af at være accepteret som dem, de er. Dette giver de unge en oplevelse af selvtillid og selvværd, som gør, at de får mod til at ville og kunne handle på nye måder samt prøve deres grænser af og lære sig selv bedre at kende, og derved kan de udvikle deres personlige, sociale og faglige kompetencer, hvilket styrker deres parathed ift. at påbegynde og gennemføre gymnasiet. Derimod genererer ekskluderende og underkendende fællesskaber det modsatte, nemlig mistrivsel der påvirker personlig, faglig og social læring negativt.

Udgangspunktet for min undersøgelse var, at det er et problem, at nogle unge ikke er parate til uddannelse efter grundskolen, og det ønsker regeringen at gøre noget ved, derfor har man sat nogle normative foranstaltninger i værk i form af reformer for at løse problemet. Min undersøgelse viser imidlertid, at de kompetencer, som er oplistet i bekendtgørelsen som vurderingskriterier for unges uddannelsesparathed, ikke udelukkende er udtryk for, om den enkelte elev er parat til uddannelse, men om skolen har været i stand til at udvikle et anerkendende og inkluderende læringsmiljø, der har skabt muligheder og betingelser for, at alle elever kan udvikle disse kompetencer optimalt. Derved bliver parathedsvurderingen i realiteten implicit en vurdering af, hvor godt skolen er lykkedes med at skabe inkluderende og anerkendende læringsmiljøer.

Hvis det skal lykkes at opfylde regeringens 95 % målsætning, burde man for det første undersøge videnskabeligt, hvad der skaber uddannelsesparathed, og derefter handle politisk på baggrund af viden og ikke politiske værdier og antagelser. Umiddelbart ser det ud til, at det kunne være hensigtsmæssigt at flytte fokus fra vurdering og måling af parathed til intervention ift. læringsfællesskaberne i hele grundskoleforløbet, således at der skabes anerkendende, inkluderende

læringsfællesskaber, hvor eleverne i skolen kan udvikle deres personlige, sociale og faglige kompetencer og derigennem blive parate til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.